Szelence - a halott Adonist sirató Venus ábrázolásával

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	54.585.1
Készítés ideje:	1730 - 1750
Készítés helye:	Drezda (feltehetően); Augsburg (feltehetően)
Anyag:	teknőcpáncél
Technika:	aranylemez és - szegecs berakás (piqué); poncolt; vésett díszítés
Méretek:	magasság: 5,8 cm hosszúság: 12,7 cm szélesség: 9,2 cm

A feltehetőleg ékszerdobozként használt nagyobb méretű asztali szelence az aldabrai (Seychelle-szigeteki) óriásteknőc páncéljából készült. Az áteső fényben borvörös alapszínű lapokat sárga, felhőszerű foltok tarkítják.

Néhány ókori szerző, például Pauszaniasz, Plutarkhosz, Dioszkoridész értekezéseiből kitűnik, hogy a különféle szerves anyagokat (teknőcpáncél, elefántcsont, szaru) megfelelő eljárásokkal már korán lágyíthatóvá, alakíthatóvá – tehát művészi megmunkálásra alkalmassá – tudták tenni. Ezeket az anyagokat Európában csak a 18. században fedezték fel újra, amikor, a Kelet-indiai Társaságok révén, a fellendülő tengeri kereskedelemnek köszönhetően, nagy mennyiségben álltak rendelkezésre. A teknőchéj esetében a megfelelő méretűre vágott szeleteket lágyítás céljából forró vízbe mártották, a kívánt rézformába fektették, majd olívaolajjal dörzsölték át.

A nyolcszögletű szelence gazdagon díszített fedelének középrészén mitológiai jelenet ábrázolása látható: a hattyúfogaton alászálló Venus a földön heverő, haldokló kedvesét, Adonist siratja. (vö.: Ovidius: *Átváltozások*, X. 717-722.) A képmező alján középről mindkét irányba egy-egy viráginda ágazik a szélek felé, mintegy felidézve az ifjú véréből kelt virágot: a halált jelképező, gyorsan elhervadó szellőrózsát.

A doboz hosszanti oldalain az önfeláldozó szeretetre utaló hősmondák képei tűnnek fel: Aeneas kimenti az égő Trójából apját, Anchisest és fiát, Ascaniust, továbbá Marcus Curtius megmenti Rómát. A rövidebb oldalakon egy-egy kartusban allegorikus figurák és a keresztény erényeket megszemélyesítő nőalakok láthatók.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 78. (Ács Piroska)
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 298.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 6.63. (Maros Donka Szilvia)
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - p. 53.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 239.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum